

РІШЕННЯ РАЗОВОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ДФ 36.053.055 ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Разова спеціалізована вчена рада **ДФ 36.053.055** Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії **Бурдяку Ростиславу Зіновійовичу** з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» зі спеціальності 032 «Історія та археологія».

Бурдяк Ростислав Зіновійович, громадянин України. Народився 3 травня 1985 року в місті Дрогобичі Львівської області.

2007 року закінчив Національний університет «Львівська політехніка», здобув ступінь магістра в галузі «Комп'ютерні технології та системи видавничо-поліграфічних виробництв», отримавши кваліфікацію «магістра комп'ютерних технологій та систем видавничо-поліграфічних виробництв».

У вересні 2022 року зарахований на денну форму навчання до аспірантури Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (галузь знань 03 «Гуманітарні науки» спеціальність 032 «Історія та археологія»).

Основні результати дисертації Бурдяка Ростислава Зіновійовича представлено в 6 друкованих наукових працях, серед яких чотири статті у наукових фахових виданнях, дві – у матеріалах конференцій.

Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам Міністерства освіти і науки України щодо публікації основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Статті у наукових фахових виданнях України

1. Бурдяк Р. Образ козацького повстання 1635 р. у польській історіографії кінця XIX – першій половині XX ст. *Актуальні питання гуманітарних наук* /

[редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 80. Том 1. С. 4 – 11. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/80-1-1>

2. Бурдяк Р. Зображення козацького повстання 1630 року під проводом Тараса Трясила в польській історіографії кінця XIX – першої третини XX століття. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність* / гол.ред. Ігор Соляр, заст. гол.ред. Михайло Романюк; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, Львів, 2025. Вип. 41. С. 110 – 121. DOI: <https://doi.org/10.33402/ukr.2025-41-110-121>

3. Бурдяк Р. Особливості зображення козацького повстання 1625 року у працях польських істориків кінця XIX століття – 1939 року. *Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність* / гол.ред. Ігор Соляр, заст. гол.ред. Михайло Романюк; НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, Львів, 2025. Вип. 42. С. 140 – 152. DOI: <https://doi.org/10.33402/ukr.2025-42-140-152>

4. Бурдяк Р. Українське козацтво у війнах Речі Посполитої початку XVII ст. у зображенні польських істориків кінця XIX ст. – 1939 р. *Актуальні питання гуманітарних наук* / [редактори-упорядники М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2025. Вип. 92. Том 1. С. 20 – 27. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/92-1-3>

Наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації

1. Бурдяк Р. Дискусії польських істориків кінця XIX – першої половини XX ст. довкола подій козацького повстання на чолі з Іваном Сулимою. *Актуальні питання освіти і науки в умовах сучасної російсько-української війни. Том I* / [Ред.: В.Ільницький, Р.Корсак, Т.Пантюк, О.Петречко, В.Старка]. Дрогобич– Ужгород – Тернопіль: Посвіт, 2024. С. 31 – 32.

2. Бурдяк Р. Українське козацтво у війні речі посполитої проти Михайла Хороброго у зображенні польських істориків кінця XIX ст. – 1939 р. Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Том XIX: Людина,

суспільство, історія: діалог у гуманітарному просторі / [Ред.: Я. Гжесяк, І. Зимомря, В. Ільницький]. Конін – Ужгород – Перемишль – Миколаїв: Посвіт, 2025. С. 21 – 22.

У дискусії взяли участь усі члени разової спеціалізованої вченої ради:

1. Стецик Юрій Орестович, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України та правознавства Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Зауваження, висловлене під час захисту:

1) У підрозділі 1.3 слід було зробити акценти на військово-антропологічному підході. Адже вивчення історії козацтва як середньовічного рицарського стану не може відбуватися без осягнення особливостей їхнього військового мистецтва та означення лідерських характеристик його провідних ватажків.

2) У підрозділі 1.3 варто було звернути увагу на висвітлення біографічно-просопографічного підходу як до вивчення світоглядних поглядів польських істориків останньої третини XIX – 30-их років XX ст., так і використання цього підходу дослідниками для написання козакознавчих студій.

3) У додатках до роботи варто було б представити порівняльну таблицю представників різних польських історичних шкіл (львівської, краківської, варшавської).

2. Голик Роман Йосипович, доктор історичних наук, професор, старший науковий співробітник відділу нової історії України Інституту українознавства імені Івана Крип'якевича НАН України. Зауваження, висловлені у відгуку опонента:

Водночас робота викликає певні побажання:

1) Хоча в дисертації й присутні думки українських вчених (М. Грушевського, В. Антоновича, М. Залізняка, С. Томашівського, І. Крип'якевича) про окремі праці польських істориків з козакознавчої тематики, варто було б систематичніше порівнювати концепції історії козацтва

в українських та польських працях з кінця XIX – по 1939 р. Це, на нашу думку, дало б можливість краще показати, що відрізняло польську та українську візії українського козацтва першої половини XVII ст., і, відповідно, ліпше б продемонструвало польський історичний погляд на цю проблему.

2) Окремі історіографічні позиції в дисертації вартувало б уточнити. Наприклад, твердження про «важливу інформацію про окремих вчених та наукові інституції», що міститься у різноманітних загальних виданнях «Енциклопедії Польського Наукового Видавництва». Доречно було б вказати, про які саме видання і про яких вчених йдеться (с.32)

3) Натомість поклики на такі видання, як у позиціях 217.(Бочаров А. Основные научные методы в историческом исследовании. Томск: Томский государственный университет, 2006), 241.(Зашкільняк Л. Формирование и развитие исторической науки в Польше. Львов: ЛГУ, 1986).262. (Корнат М. У истоков советологических и востоковедческих исследований в Польше (1919–1939). Основные исследовательские центры. Europa. 2002. №4(5).), 284 (Поппер К. Нищета историзма. Москва: Прогресс, 1993) варто замінити або українськими текстами вказаних авторів (такими як, зокрема, «Злиденність історизму» К. Р. Поппера (1994) чи праці Л. Зашкільняка), або загалом іншими, зокрема й польськими методологічними дослідженнями.

4) У методологічному підрозділі варто б вказати й на застосування методів та категорій інтелектуальної історії та історії ідей, можливо також історії ментальності, оскільки історіографічна спадщина польських вчених вписується у ці парадигми дослідження. З іншого боку, доцільно б звернути більшу увагу на те, як різні дослідницькі методології, закладені у працях різних поколінь польських істориків з кінця XIX й до початку Другої світової війни, впливали на трансформування образу козацтва у тогочасному польському науковому дискурсі. Тоді була б виразнішою кореляція між методологічними й політичними поглядами польських істориків.

5) Бажано також детальніше проаналізувати категорії «історичний образ», «історична свідомість», «історичний міф» з опертям на більшу кількість наукових концепцій.

6) Варто б, певно, частіше застосовувати до виділених у дослідженні історіографічних уявлень про варварство, підступність, зрадливість козаків, категорії історичного міфу та стереотипу/шаблону, про який говорить методологія дисертаційного дослідження. Варто б також, де можливо, вказати також витoki подібних уявлень і самої традиції польського історичного козакознавства (так, як це робить дисертант у випадку Г. Сенкевича та Л. Кубалі). Доречно у цьому контексті частіше застосовувати, мабуть, і категорію історичної пам'яті, про яку кілька разів згадано у дисертації.

7) У тексті трапляються окремі мовно-стилістичні огріхи, у конструюванні речень, наприклад: «До третьої групи праць належить значний комплекс літератури до якого належать загальні огляди історії польського народу як на протязі усього його існування так і в окремі важливі для нас періоди» (с.32), а також у написанні окремих прізвищ (О. Бальзер/О. Бальцер, Г. Сінкевич/Г. Сенкевич, Л. Подхородецький / Л. Подгородецький тощо). Варто також подумати, чи назва «Народно-Націоналістичного Союзу» (с.48) повністю відповідає назві «Związek Ludowo-Narodowy» (можливо, краще говорити про «Народно-Національний Союз», навіть якщо його ідеологія має націоналістичні риси).

3. Кобута Степан Йосифович, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії України і методики викладання історії Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. Зауваження, висловлені у відгуку опонента:

1) У підрозділі 1.1 автор поділяє історіографічний матеріал на три групи: праці про відображення історії козацтва у польських дослідженнях, студії про розвиток польської історичної науки та праці про історію польського народу кінця XIX ст. – 1939 р. Така класифікація загалом є прийнятною, однак вона є

дещо надто широкою і не повністю розмежовує власне історіографічні праці, біографічні дослідження, студії з інтелектуальної історії та праці про суспільно-політичний контекст. Крім того, на нашу думку, доцільно було б виразніше виокремити дослідження, присвячені рецепції української історії у польській науці, праці про історичні школи та студії про польсько-український інтелектуальний діалог. Це дало б змогу чіткіше показати місце дисертації у сучасному історіографічному полі.

2) Характеризуючи джерельну базу (підрозділ 1.2), автор поділив її лише на дві групи: опубліковані праці польських істориків і неопубліковані архівні документи. Водночас у самому викладі автор фактично залучає ширший комплекс матеріалів: рецензії, огляди наукового доробку, біографічні матеріали, університетську документацію, епістолярій, рукописи, нотатки до лекцій і неопубліковані праці. Тому вважаємо, що класифікацію джерел варто було б деталізувати, виокремивши принаймні історіографічні джерела, джерела наукової рецепції, біографічно-інституційні документи та матеріали особового походження. Особливо це стосується с. 50–51, де рецензії українських і польських істориків фактично виконують функцію джерел для вивчення наукової рецепції, але не виділені в окрему джерельну групу.

3) У підрозділі 1.3 автор достатньо широко окреслює методологічний інструментарій, зокрема принципи і методи дослідження. Водночас, з огляду на те, що ключовими поняттями роботи є «історичний образ», «історична свідомість» та «історичний міф», доцільним було б виразніше обґрунтувати використання методів історичної імагології, дискурс-аналізу та рецептивного аналізу. Відзначимо, що деякі прояви використання цих методів помітні у дисертації, але вони не конкретизовані у п. 1.3, а відтак автор не зазначив механізм їх практичного застосування до текстів польських істориків.

4) Дисертант загалом не допускає суттєвих порушень логіки аргументації, а висновки здебільшого впливають із проаналізованого матеріалу. Водночас у деяких фрагментах основних розділів простежується перехід від аналізу поглядів окремого історика до ширших узагальнень про польську історіографію

без достатньо чіткого проміжного порівняльного етапу. Наприклад, у підрозділі 2.1 після розгляду поглядів окремих авторів щодо участі козаків у молдовській і лівонській кампаніях доцільно було б виразніше підсумувати, які саме елементи цих оцінок були спільними для певної історичної школи, покоління істориків або політичного середовища. Це посилює б індуктивну логіку доведення і зробило б авторські узагальнення більш переконливими.

5) Одним із важливих завдань роботи є показати відмінності між історичними школами, однак не завжди достатньо виразно простежено відмінності між окремими поколіннями істориків усередині цих шкіл. Автор декларує важливість поколіннєвого підходу на с. 55 та с. 60, а також наводить окремі приклади, зокрема щодо М. Бобжинського, В. Собеського, В. Конопчинського та представників «нової Краківської школи». Проте в другому і третьому розділах частіше домінує поділ за школами та політичними орієнтаціями, тоді як поколіннєва динаміка інтерпретацій могла б бути розкрита системніше.

6) На нашу думку, варто було б ширше показати, як українські науковці впливали на польські інтерпретації. Автор згадує рецепцію праць М. Грушевського, В. Антоновича та інших українських істориків на с. 51, 71, 151, 159, 164–165, 211, 224, але ці спостереження не завжди зведені в окремий узагальнюючий висновок про характер українсько-польського історіографічного діалогу щодо феномену українського козацтва першої половини XVII ст.

4. Лазурко Лідія Миколаївна, доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України та правознавства Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Зауваження, висловлені у відгуку рецензента:

1. Автор часто переходить від аналізу історіографії до реконструкції самих подій. Замість аналізу того, як історики описують події, подається детальний опис самих явищ чи процесів. Фактично, це не аналіз історіографії, а

її розлогий конспект. Наприклад у другому розділі довгі описи походів 1602, 1614, 1616 рр. не супроводжуються поясненням, чому саме ці сюжети важливі для історіографічної традиції. А детальний виклад боїв, чисельності військ, маневрів – виглядає як військова історія, а не історіографія.

2. Текст містить надмірну кількість цитат, які подекуди подаються без належного аналітичного осмислення..

3. Текст надмірно деталізований і у його структурі специфічна внутрішня логіка: замість аналітичних блоків (наприклад: «позитивістська школа», «міжвоєнна історіографія», «націоналістичні інтерпретації») подається послідовний перелік авторів. У цьому виразно домінує описовість над узагальненнями. Бракує проміжних висновків всередині тематичних блоків, які би могли вирівняти цю диспропорційність.

4. Відсутність чіткої аналітичної рамки. Не сформульовано критеріїв порівняння істориків, не визначено типологію їх підходів, немає чіткого розмежування шкіл. У результаті різні автори просто йдуть один за одним без концептуального «каркасу».

5. У термінологічному блоці бракує визначення основної категорії, з якою працює автор – “історіографічний образ”. Оскільки автор звертає увагу на теоретико-методологічні підстави наукової діяльності польських авторів, було б доречним окреслити рамку таких понять як “позитивізм” та “неоромантизм” у контексті польської історіографії, що наповнювала їх своїми смислами.

6. Завдання дослідження потрібно співвіднести з пунктами плану. Відповідно систематизувати і висновки, у яких на даний момент немає узагальнень по першому розділу.

5. Смуток Леся Вікторівна, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії та спеціальних історичних дисциплін Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.
Зауваження, висловлені у відгуку рецензента:

1) У роботі доцільно було б ширше залучити порівняльний аналіз польської та української історіографії козацтва зазначеного періоду.

2) Потребує дещо глибшого розмежування специфіка підходів краківської, варшавської та львівської історичних шкіл.

3) Категорія «сваволя» могла б бути розкрита детальніше як інструмент політичного та історіографічного маркування козацького руху.

4) У ряді сюжетів перспективним виглядало б залучення ширшого європейського контексту рецепції козацтва.

5) Окремі висновки щодо впливу польських інтерпретацій на сучасну історичну пам'ять могли б бути розвинені ширше.

Результати відкритого голосування:

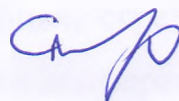
«За» – 5 членів ради

«Проти» – немає

«Утрималися» – немає

На основі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Бурдяку Ростиславу Зіновійовичу** ступінь доктора філософії з галузі знань 03 «Гуманітарні науки» зі спеціальності 032 «Історія та археологія».

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Юрій СТЕЦИК

Підпис голови ради Юрія СТЕЦІКА засвідчую.

Проректор з науково-педагогічної роботи

Юрій СКВАРОК

